

MODERNÍ TECHNOLOGIE PŘI ROZVÍJENÍ ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI V DISTANČNÍ VÝUCE V DOBĚ KARANTÉNY COVID-19

MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPMENT OF LITERACY SKILLS IN DISTANCE TEACHING DURING A QUARANTINE COVID-19

MARKÉTA ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ

Abstrakt: Příspěvek se zamýšlí nad možnostmi využití moderních technologií při rozvíjení čtenářské gramotnosti utváření pozitivního postoje k četbě a čtenářství v distanční výuce. Vliv moderních technologií je nutné v podmínkách současné edukace využívat a v souvislosti s pandemií Covid 19 narůstající vliv počítačů i vhodně korigovat, aby edukační proces byl dostatečně efektivní. Rozvíjet čtenářskou gramotnost v době distanční výuky je kromě tradiční podpory čtení knih rovněž vhodné prostřednictvím vybraných moderních technologií, tak, aby byla podpořena aktivita dítěte a dítě bylo motivováno i k aktivnímu využívání čtení a práci s informacemi.

Klíčová slova: Čtenářská gramotnost, moderní technologie, distanční výuka.

Abstract: This paper considers the possibilities of using modern technologies in the development of reading literacy, the formation of a positive attitude to reading and reading in distance learning. The influence of modern technologies must be used in the conditions of current education and, in connection with the Covid 19 pandemic, the growing influence of computers must be appropriately corrected so that the educational process is sufficiently effective. In addition to the traditional support for reading books, it is also appropriate to develop reading literacy in the period of distance learning through selected modern technologies, so that the child's activity is supported and the child is motivated to actively use reading and work with information.

Key words: Reading literacy, modern technology, distance learning

ÚVOD

Na dlouhodobě se snižující úroveň čtenářské gramotnosti českých dětí ukazují nejen učitelé, ale i výsledky mnoha průzkumů. Výzkumy rovněž

poukazují na odklon dětí od čtení. Přitom čtenářství jako takové lze považovat za jeden z pilířů čtenářské gramotnosti. Vysoce aktuální problematikou v této souvislosti se ukazuje distanční výuka v době karantény a nutnost

podporovat žáky v četbě i v této situaci, resp. právě s ohledem na současnou situaci.

Na uvedené skutečnosti můžeme reagovat realizací vhodných edukačních projektů s využitím moderních technologií. Tak jak se v posledních měsících ukazuje, řada učitelů se velmi dobře zorientovala v používání moderní techniky (v podstatě můžeme konstatovat, že učitel, který byl tvořivý v podmínkách prezenční výuky si našel cestu i k tvůrčímu uchopení výuky distanční. Právě pro tuto cílovou skupinu je určen náš příspěvek.

Významnou úlohu při rozvíjení čtenářství, a tedy i zvyšování čtenářské gramotnosti, hrají právě v distanční výuce opět moderní technologie. I když je velmi důležitá pro vývoj čtenářství kniha ve své klasické podobě, utváření vztahu k ní s pomocí moderních technologií lze považovat za jeden z důležitých kroků. Řada výzkumů dokazuje zajímavý fakt, že nelze dávat do souvislosti pokles zájmu dětí o čtení s nárůstem zájmu dětské populace o využívání počítačů. Některé průzkumy naopak dokazují, že mezi zdatnými čtenáři jsou často děti, které mají pestré aktivity, a to jak zálibu ve čtení, tak tráví svůj volný čas i na počítači (např. Gabal, Helšusová, 2003, Václavíková-Helšusová, 2003).

Z hlediska obsahového zaměření příspěvku by bylo vhodné definovat pojmy, jako jsou např. čtení, čtenářství, čtenářská gramotnost, nicméně lze odkázat čtenáře na publikaci M. Šauerové, kde jsou pojmy podrobně definovány (blíže Šauerová, 2014, srov. např. Hyplová, 2010, Trávníček, 2019, Wildová, 2004).

V souvislosti s rozvojem vztahu k četbě a s ohledem na aktuální situaci

panující ve školství, je plně na místě věnovat prostor i moderním technologiím při podpoře čtenářství a čtenářské gramotnosti.

Vliv moderních technologií a technických prostředků se významně promítá i do koncepcí současných vzdělávacích programů, je zřejmé, že učitelé si uvědomují, že vzdělávací prostředí 21. století je zcela odlišné. Přesto za poslední měsíce zaznamenáváme obrovský nárůst odborných kompetencí učitelů v oblasti informačních technologií i rozšíření možností je informační technologie plošně využívat.

Ve všech rovinách edukační sféry, ať budeme mluvit o formálním vzdělávání, neformálním či informálním, významně narostl vliv moderních technologií a technických prostředků, postupně se stává základní nutností.

Mnohé z těchto technologií, které aktuálně využíváme v jednotlivých předmětech, se rovněž mohou cíleně využívat i k podpoře čtenářství a rozvoji čtenářských kompetencí s tím, že by učinily četbu přitažlivější, zajímavější, zábavnější a dnešní technické generaci tak i přístupnější.

VYUŽITÍ INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ VE VÝUCE

Využití informačních technologií při nápravách SPU

V edukační praxi se setkáváme již řadu let, a v posledních měsících obzvláště, s využitím informačních technologií, dovednosti učitelů ve využívání technické podpory stále rostou, používáním těchto prostředků vycházíme ve školní praxi vstříc nárůstu uživatelských kompetencí a preferencí moderních technologií u současného

žáka. Moderní vyučování si dnes už ani neumíme představit bez použití dataprojektorů, interaktivních tabulí, počítačů a počítačových programů, internetových stránek s výukovými materiály (např. Khan Academy v matematice apod.). Za poslední měsíce přibýlo používání platform, jako jsou např. Google classroom, Google meet, Zoom, Microsoft teams, Google hangouts.

Čím dál častěji využíváme informační technologie i při nápravách specifických poruch učení či k „hravějšímu“ způsobu výuky. Na úrovni českého jazyka patří mezi nejužívanější programy DysCom, Chytré dítě, soubor „sovích“ programů GeMiS-DysEdice, Matik, Mentio, PONškola, Čedák (blíže in Šauerová, 2012), Včelka.

Uvedené programy neslouží jen k výukovým účelům, ale řada z nich slouží díky dílčím úkolům i k podpoře čtenářských kompetencí. Např. u programu DysCom je součástí nácviku čtení v tomto programu tzv. obtížné čtení. Jde o text, který je umístěn na pozadí, jež si sami můžeme měnit. Slova se pohybují, lze volit rychlost a směr pohybu.

Využití informačních technologií při podpoře čtenářství a čtenářské gramotnosti

Při podpoře čtenářství a rozvíjení čtenářských kompetencí je však nutné, kromě edukačně zajímavých a na prevenci čtenářských obtíží zaměřených programů, věnovat pozornost i dalším možnostem využití moderních technologií pro podporu oblastí, které jsme zatím zvyklí ve školním prostředí rozvíjet spíše klasickým způsobem – tedy formou tužka – papír.

Ve školní výuce běžně podporujeme vztah dětí ke čtení i volbou různých nepřímých aktivit – tvorba deníků, literární tvorba, dramatizace příběhů, vytváření komiksů, knížek. Tyto aktivity vedou nejen k podpoře čtenářství, ale významně se podílí i na rozvíjení čtenářských kompetencí jako takových. Je důležité si uvědomit, že všechny tyto aktivity můžeme ale realizovat v technicky zajímavém prostředí, za využití moderních technologií a prostředků, čímž zajímavost práce pro děti zvýšíme.

Tvorba deníku

Deník je klasickou literární formou, která může dobře posloužit pro osobní reflexi žáka, je vhodným nástrojem pro uchování jeho nápadů a postřehů či může sloužit k uchování vzpomínek.

V roce 2012 probíhal průzkum týkající se faktorů souvisejících se čtenářskou gramotností na vzorku 380 dětí 2. a 3. tříd základních škol. Mimo jiné byly děti dotazovány, zda si vedou deníček. Z tohoto vzorku uvedlo celkem 39% dětí, že si do deníčku píší pravidelně (z toho 47% dívek, 31% chlapců). Tvorbu deníku lze tedy považovat za důležitou součást výuky. Dále v textu nabízíme moderní formy tvorby deníku.

Nejjednodušší postup při tvorbě deníku za využití technického prostředí je tvorba formou blogů. Pro práci je zapotřebí počítač připojený na internet, veřejný bezplatný blogovací systém, např. www.blogger.com.

Dítěti ukážeme blogy a vysvětlíme mu princip a možnosti blogování, zvláště vyjádření formou osobního deníku, možnost odkazů na blogy kamarádů, komentářů, doplnění textů obrázky, odkazy, videoklipy, apod.

Pokud dítě projeví zájem o založení vlastního blogu, zhodnotíme jeho schopnosti obsluhy počítače a v závislosti na nich asistujeme dítěti při jeho založení v blogovacím systému www.blogger.com. Přitom se snažíme podnítit dítě k využití blogu k vyjádření svých názorů, koníčků a zájmů a zároveň dítě informujeme o pravidlech publikování soukromých informací na internetu a možných rizicích jejich zneužití (blíže in Šauerová, 2011a).

Děti se naučí využívat moderních technologií k vyjádření vlastních názorů a zájmů, zároveň se procvičí ve vyhledávání zajímavých informací, jejich třídění a odkazování na různé zdroje. Děti mohou využít osobního blogu i ke komunikaci se svými vrstevníky prostřednictvím vzájemných odkazů, diskusí pod příspěvky, apod. Neméně významnou součástí této aktivity je obeznámení dětí s riziky a nebezpečími spojenými s volnou přístupností informací na internetu, významem ochrany osobních údajů, a s pravidly etické komunikace na internetu.

Při volbě technického prostředí pro tvorbu deníku je nutné zvážit zamýšlený cíl tvorby deníku – a tou je podpora psaného projevu, rozvoj slovní zásoby a schopnosti písemného vyjádření myšlenky. V tomto ohledu jsou některé koncepty vhodnější a některé méně vhodné. Některé nástroje preferují využívání spíše ikonek, kterými uživatel vyjadřuje své pocity, náladu, průběh dne, aktivit. V tomto směru je potřeba si uvědomit, že použitím takového nástroje příliš na rozvoj výše uvedených kompetencí nepůsobilíme (viz např. Daileez).

Velice zajímavý nástroj pro tvorbu deníku či mapování nějaké události, je nástroj Storify (<http://storify.com>). Děti

mohou pomocí jednoduchého vyhledávání najít požadovaný výraz a k němu se vztahující data ukládají do zvláštního sloupce. Vzniká tak unikátní struktura, která se může stát podkladem pro dokument, deník nebo příběh inspirovaný skutečnou událostí.

Digitální tvorba příběhů

Další možnost, kterou mohou učitelé pro podporu čtenářské gramotnosti za podpory moderních technologií využít, je digitální tvorba příběhů (storytelling).

Digitální tvorba příběhů vychází z významu klasických vyprávěných či čtených příběhů – pohádek, které formují vývoj osobnosti člověka (srov. Šauerová, 2010, 2011b). Představuje metodu tvorby příběhů za použití digitálních technologií. Umožňuje spojit psané slovo a obraz. Svým pojetím tedy i tato metoda slouží pro rozvoj čtenářské gramotnosti, tvůrčího psaní, vede, stejně jako klasické psaní a četba příběhů, k rozvoji kreativity a představitosti.

Při tvorbě příběhů je výhodné užití speciálních nástrojů (jako je Storybird, Zimmer Twins, Little Bird Tales apod.), které umožňují nejen psaní příběhu, ale také jeho spojení s obrazem. Čtenář či divák má tak možnost zapojení více smyslů, čímž je podporována jeho představitost. Tím, že tyto technologie nejsou zaměřeny jen na jednu formu komunikace, je také pro žáky obecně snazší se v nich vyjadřovat.

Uvedené nástroje mohou velice dobře posloužit nejen pro podporu tvůrčího psaní (k čemuž se používají intenzivně i mimo formální vzdělávání), ale ve svém důsledku i pro podporu čtenářské gramotnosti. Číst podobné příběhy může být pro některé čtenáře zajímavější a tím, že dochází ke spojení

slova s obrazem, může jít o zajímavý umělecký prožitek.

Technologie Storybird je považována za nejpropracovanější bezplatnou aplikaci na podporu „storytellingu“, umožňuje vyrobit jednoduchou elektronickou knížku (Černý, 2012a). Hotový text lze sdílet s ostatními, je za určitý poplatek i možné nechat si jej vytisknout do podoby reálné knihy. Na textu může pracovat několik dětí najednou.

Nástroje Little Bird Tales a Zimmer Twins jsou založeny na principu tvorby videa, pomocí kterého mohou děti tvořit určitý příběh. I přes informační význam a poslání daného videa, nejsou tyto nástroje pro rozvíjení čtenářských kompetencí zcela nejvhodnější. Jejich využití je určitě ve výuce možné doporučit, ale ne primárně pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Vhodné by bylo jejich využití jako doplněk k vytvořené knize za pomoci nástroje Storybird.

M-learning

Ve výuce je dnes zcela běžné využívání principu e-learningu (spíše na vyšších stupních vzdělávání, blíže např. Vlach, 2020) či u-learningu (např. využití interaktivní tabule). V posledních letech se začíná rovněž mluvit o možnostech využití m-learningu, což je využití mobilních telefonů pro výukové účely, čtení apod. Žáci jsou dnes běžně vybavení „chytrými“ mobilními telefony, které mají připojení jak na internet, tak kvalitní operační systémy (např. operační systém Android). Jde o zařízení, která žáci běžně používají a tato zařízení považují za přirozenou součást jejich života.

Přestože víme, jak významné zdroje nám tyto technologie poskytují, v době distanční výuky je neumíme využít plně.

Jsou učitelé, kteří přechod na distanční výuky zvládli bravurně, jak je řečeno v úvodu, většinou jsou to učitelé vysoce tvořiví, a s učitelskou duší, nicméně je však stále (i po 10 měsících) vysoké procento učitelů, kteří si se správnou cestou využití moderních technologií nevědí rady.

Podle Černého (2012b) lze v zásadě rozlišit dva základní přístupy k této výukové metodě. Tím prvním je snaha vzít současné výukové obsahy a metody, které převedeme do prostředí, které je žákům bližší. Tedy klasické tištěné publikace převedeme do digitální podoby použitelné v tabletu, čtečce apod. Tento přístup se ukazuje jako možný ve chvíli, kdy chceme výuku jen nepatrným způsobem doplnit právě tak, že využijeme moderní technologie.

Druhým konceptem je potřeba pochopit, jak daná zařízení pracují, čím své uživatele lákají a vytvořit takové výukové metody, které se mohou v tomto moderním technickém prostředí využít.

Při využívání principu m-learningu je nutné, aby pedagog používající tuto metodu znal velmi dobře zájmy svých žáků, aby volba vybraných situací (her), oslovila co největší počet žáků, či aby byla maximálně vhodně cílená k osobnostnímu ladění jednotlivých dětí ve třídě.

Jako jednoduchý příklad lze užít geosociální síť Foursquare. Ta je založená na myšlence, že lidé obcházejí místa vyznačená na mapě a dávají vědět, že prostor navštívili. Za tuto aktivitu získávají body či odznaky. Je možné vytvořit zde list, který bude obsahovat seznam míst, která je nutné navštívit. Pedagog může snadno vytvořit prohlídkovou trasu po historických stavbách města a ke každé dát vhodný popis s informací.

Pozitivem je aktivizace celé rodiny, podpora přirozených sociálních interakcí, která přispěje i k plnění školních povinností (Černý, 2012b, srov. Šauerová, 2011a, 2012).

Černý (2012b) před lety poukazyval na možné problémy, které je třeba při m-learningu uvážit. Nevýhodou zcela určitě může být situace, že řada žáků danými technologiemi nemusí disponovat, a tak přicházejí nejen o herní (gamifikační) efekt, ale o celou aktivitu. Tento problém v současné době do velké míry odpadá zajištěním prostředků ze strany školy, nicméně stále může váznout možnost zajištění internetu v některých sociálně slabších rodinách. Podobná situace může být u počítačových her či čteček knih. Může tedy docházet k tomu, že sociální a ekonomické rozdíly budou mít velký vliv na to, do jaké míry budou žáci vtaženi do výuky. Rovněž je nutné si uvědomit, že preferencí moderních technologií se mohou i zvýraznit sociální, ekonomické i hodnotové rozdíly mezi žáky, což ve svém důsledku může mít negativní dopad nejen na žáky, kteří s danými technologiemi nebudou pracovat (ať už z ekonomických důvodů, či z důvodů odlišného hodnotového systému rodiny a nepochopení pozitiv těchto technologií ve vzdělávání na straně rodičů), tak i na celý kolektiv. Pokud s moderními technologiemi bude učitel pracovat, je nutné pečlivě seznámit zejména rodiče s koncepcí takové výuky, a rovněž zajistit, aby byli všichni žáci vybaveni příslušnými technologiemi ze zdrojů školy.

Černý (2012b) uvádí řadu zajímavých možností, jak efektivně využít m-learning. Kromě využití geosociálních sítí doporučuje jako další

zajímavé aplikace např. práci s fotografií – žák bude mít za úkol vyfotografovat a okomentovat fotografie památek nebo míst, které se nějak váží k historii či současnosti místa, kde žije nebo se nachází škola. Často jde o prostory či stavby zapomenuté a žák je může, díky podobnému projektu, navštívit a zjistit, že žije ve městě, které má mnohem zajímavější historii, než si myslel nebo než se mohl dozvědět během obyčejného školního výkladu. Samozřejmě může být využití fotografie ve výtvarné výchově, při tvorbě reportážních snímků ve výchově mediální atp.

Jak je vidět, možnosti m-learningu jsou velké, a byla by škoda, kdyby je nedokázala škola efektivně využívat. Přestože nemusí vyhovovat každému žákovi, představují zajímavý doplněk výuky, který můžete v podpoře čtenářské gramotnosti u řady dalších žáků vhodně využít.

Elektronické knihy a elektronické čtečky

Další moderní technologií, kterou je nutné v souvislosti s podporou čtenářské gramotnosti uvést, jsou e-knihy a elektronické čtečky. Je zcela bez pochyb, že práce s elektronickými knihami se bude postupně stávat přirozenou součástí výuky, tak jako se přirozenou součástí výuky stala práce s počítačem, interaktivní tabulí, dataprojektorem a i s tablety. E-knihy získávají své čtenáře čím dál rychleji, mnohé výzkumy hovoří až o třetině čtenářů, kteří používají elektronické knihy (STEM/MARK, 2012.) Podle tohoto průzkumu patří mezi preferované žánry zejména literatura z oblasti sci-fi, fantasy a literatury faktu. Jeden z hlavních argumentů pro výběr

elektronické verze knihy je, podle výzkumu, kromě okamžité dostupnosti na internetu také cena. Většina dotazovaných považuje za správné, aby cena elektronické knihy odpovídala zhruba polovině ceny tištěné. Velkou motivací pro preferenci e-knih je možnost stáhnout si knihy zdarma.

Is ohledem na možné výtky k reprezentativnosti vzorku výzkumu, je zajímavé zjištění profilu čtenářů e-knih. Elektronické knihy mají podle výzkumu dva typické čtenáře – věkovou skupinu 15-29 let a příjmové skupiny nad 25 000 čistého měsíčně. Mírně převažují muži nad ženami. Svě příznivce však e-knihy mají mezi lidmi ve všech životních obdobích. Elektronické knihy se v současnosti nejčastěji čtou na počítači, tento způsob využívá dvě třetiny čtenářů e-knih. Čtení e-knih prostřednictvím elektronických čteček využívá podle daného průzkumu pouze čtvrtina dotázaných. Zbývající jedna třetina čte na mobilu a 13 procent připadá také tabletům.

Co se počtu přečtených elektronických knih týče, statistiky mluví v současné době přibližně o maximálně 20 přečtených e-knihách na jednoho čtenáře. Majitelé e-knih pak čtou prakticky kdykoliv a kdekoliv, prozatím s výjimkou dovolené, kterou tráví raději aktivně a offline (STEM/MARK, 2012.).

Kromě výsledků uváděného výzkumu lze mezi další pozitiva zařadit i například dostupnost cizojazyčných publikací.

Typy čteček

V zásadě je možné hovořit o dvou možných čtečkách e-knih; první skupinu tvoří hardwarové čtečky, tedy fyzická zařízení, která jsou určena speciálně na čtení knih (příkladem

může být Amazon Kindle a Pocket-Book, které jsou u nás nejrozšířenější). Ty dnes ve velké většině užívají elektronického inkoustu a umožňují velice ekologické čtení, které je navíc pohodlné a příjemné. Pokud je alespoň někteří žáci mají, je dobré jim dávat tipy na to, co je na nich možné číst, co by je mohlo zajímat. (blíže in Černý, 2012b)

Druhou variantou jsou čtečky softwarové (např. Mobipocket Reader, FBReader, Aldiko Book Reader, Adobe Digital Editions, Calibre), což jsou programy pro počítač či mobilní telefon, které umožňují číst knihy na nich. Jistě to není tak pohodlné, ale na druhou stranu není třeba si pořizovat speciální zařízení a nosit jej s sebou. V tomto ohledu je však třeba zdůraznit, že čtení v mobilním telefonu nelze považovat za psychologicky vhodné a nelze je považovat ani za naprosto zdravotně nezávadné.

Mnohé čtečky podporují PDF formát knih, s nímž se setkáváme také při práci na počítači. Podobného principu využívá např. i velmi zajímavý program Česká knihovna. Jde konkrétně o klasické CD se 100 soubory literárních děl českých klasiků v PDF. Dítě si může číst na počítači (zde je již nutné zvážit možnost negativního důsledku záření u starších typů monitoru), je možné zvětšit rovněž písmo podle potřeby. Také lze knížku vytisknout po menších úsecích, aby mělo dítě možnost si číst v prostředí mimo počítač.

Při obhajování a propagaci této technologie pro zvyšování zájmu o čtení je však nezbytné se ujistit, zda čtení prostřednictvím elektronických čteček nemůže mít negativní vliv na zdravý oka. Vzhledem k tomu, že čtečky nepůsobí na trhu dostatečně dlouho,

nelze vycházet z dostatečně relevantních údajů, neboť vznik očních vad v důsledku nevhodného čtení je záležitost dlouhodobá, která se dosud ve sledovaných vzorcích populace nemohla promítnout.

Můžeme tedy při hodnocení vlivu elektronických čteček vycházet pouze z názoru konkrétních očních specialistů. Pro účely získání stanoviska konkrétního specialisty, konzultovala autorka dotaz s MUDr. Madunickým – vedoucím lékařem laserového a refrakčního centra Ústřední vojenské nemocnice Praha. Podle názoru specialisty je důležité, že display čtečky nevyzařuje žádné záření. To je při rozhodování, zda časté čtení pomocí čteček nemůže mít negativní vliv na zdraví oka, naprosto zásadní. Otázky kolem škodlivosti čteček považuje dotyčný odborník za „společenskou hysterii“. Z pohledu očního lékaře tedy proti využívání této technologie při podpoře čtení dětí nemá naprosto žádné námitky.

Kromě uvažování o možném zdravotním dopadu „nadužívání“ čteček se lze setkat ještě s námitkou na straně některých psychologů. Zdůrazňují, že při čtení čtečkou je snížený „emocionální kontakt s knihou“. Při čtení klasické knihy vnímá dítě kromě obsahu kontakt s jednotlivými stránkami, vnímá „vůni“ papíru, celé knihy. Určitě si čtenáři vybaví, jak voněly knížky, které měla v knihovně babička s dědečkem, jak voní veřejné knihovny, jak voní nová kniha.... O to vše čtečka moderního čtenáře ochudí. Na druhou stranu – čtenář nemusí mít strach, že knížku poškodí, může ji mít kdykoliv a kdekoliv s sebou, je lehká, skladná, je prostředkem osobní prestiže, má hezký design. Další

výhodou je, že ve čtečce je možné si zvětšit písmo, což není výhodné jen pro generaci seniorů či skupinu jedinců se zrakovou vadou. Právě u dětí, a dětí, u nichž se setkáváme s obtížemi při čtení, může být možnost zvětšení písma další faktorem, který mohou děti vnímat jako zásadní pozitivum při utváření vztahu ke čtení.

ZÁVĚR

Nabídka moderních technologií pro výukové účely a podporu vztahu ke čtenářství a čtenářské gramotnosti je velmi široká. Zabránit pokroku a vlivu moderních technologií nelze a s ohledem na nutnou distanční výuky kvůli pandemii koronaviru od března 2020 je tedy jediné možné hledat cesty, kdy moderní technologie využijeme vhodnými postupy k rozvoji těch oblastí, v nichž v poslední době nacházíme v populaci určité nedostatky. Je nutné překonat určité předsudky, stejně jako je nezbytné, hledat vhodnou míru užití těchto technologií. Zároveň nesmíme zapomínat, že nezanedbatelný vliv při rozvíjení čtenářství a čtenářské gramotnosti má i sociální rozměr, že je důležité rovněž podporovat sociální interakce jak v rodině, tak i ve škole. Je nutné svět techniky citlivě implementovat do světa sociálních interakcí tak, aby technika byla pomocníkem na cestě k rozvíjení čtenářské gramotnosti, nikoliv nástrojem „komunikace“ dítěte, na nějž nemají přetížení rodiče dostatek času.

LITERATURA

ČERNÝ, Michal (a). *M-learning jako cesta k zábavnému vzdělávání?*. Metodický portál: Články [online]. 04. 06. 2012, [cit. 2013-01-24]. Dostupný

- z www:
<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/15701/M-LEARNING-JAKO-CESTA-K-ZABAVNEMU-VZDELAVANI.html>.
 ISSN 1802-4785.
- ČERNÝ, Michal (b). *Digitální storytelling*. Metodický portál: Články [online]. 17. 04. 2012, [cit. 2013-01-24]. Dostupný z www:
<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14915/DIGITALNI-STORYTELLING.html>.
 ISSN 1802-4785.
- GABAL, Ivan, VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, Lenka. *Jak čtou české děti? Analýza výsledků sociologického výzkumu*. Praha: GAC, 2003. Bez ISBN.
- VÁCLAVÍKOVÁ-HELŠUSOVÁ, Lenka. *Genderové diferenciacie v oblasti dětského čtenářství. Gender, rovné příležitosti, výzkum*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 3-4/2003, s. 11-13, ISSN 1213-0028.
- JONÁK, Zdeněk. *Čtenářství v epoše internetu*. [online]. 2007, [cit. 2013-01-31]. Dostupný z WWW
<http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/2007-2-285.pdf>.
- HYPLOVÁ, Jana. *Využití projektového vyučování k rozvoji čtenářské gramotnosti žáků základní školy*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010. 156 s. ISBN 978-80-7368-919-3.
- LORENZ, Michal. *Kde nechala škola díru: m-learning aneb Vzdělání pro záškoláky*. ProInflow [online]. 10.02.2011 [cit. 30.01.2013]. Dostupný z WWW:
<http://pro.inflow.cz/kde-nechala-skola-diru-m-learning-aneb-vzdelani-pro-zaskolaky>. ISSN 1804-2406.
- ŠAUEROVÁ, Markéta (a). *Projekty osobnostního rozvoje v nestandardních výchovných podmínkách*. Praha: VŠTVS Palestra: European Science and Art Publishing, 2011. ISBN 987-80-904815-5-8 (VŠTVS), ISBN 987-80-87504-08-6 (ESAP).
- ŠAUEROVÁ, Markéta (b). *Pojetí podstaty symbolických hodnot dobra a krásy u dětí předškolního a školního věku v českém kulturním kontextu*. In: HREHOVÁ, H. a kol. *Acta Moralia Tyrnaviensica IV, Fenomén krásy v reflexii slovan-ského myslenia. Recenzovaný sborník příspěvků z vědecké konference s mezinárodní účastí*, Trnava 2010. Trnava: FF TU, 2011. S. 192 – 210. ISBN 978-80-8082-430-3.
- ŠAUEROVÁ, Markéta. *Hodnoty dobro a krása v pohádkové tvorbě pro děti*. Radio Lumen, Ranné spojenie, rozhovor., 7. 11. 2010. Rozhovor s redaktorkou P. Verešovou.
- ŠAUEROVÁ, Markéta, ŠPAČKOVÁ, Klára, NECHLEBOVÁ, Eva. *Speciální pedagogika v praxi*. Praha: Grada, 2012. 248 s. ISBN 978-80-247-4369-1.
- ŠAUEROVÁ, Markéta. *Rozvíjení čtenářství u dětí mladšího školního věku – teorie a praxe rozvíjení čtenářství v podmínkách rodinné edukace*. Praha. Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2014. 255 stran. ISBN 978-80-87723-16-6. Dostupné online.
- TRÁVNÍČEK, Jiří. *Rodina, škola, knihovna*. Host, Národní knihovna ČR, 2019. ISBN 978-80-7050-715-5, 978-80-7577-994-6
- WILDOVÁ, Radka. *Rozvíjení čtenářské gramotnosti v celoživotní perspektivě. Informační gramotnost. Sborník příspěvků z konference, konané 27. listopadu 2003 v Moravské zemské knihovně / sestavila Jana Nejezchlebová*. Č. 2, s. 21-26. Brno: Moravská zemská knihovna, Brno, 2004. Bez ISBN.
- SATEM/MARK. *Výzkum: Elektronické knihy a elektronické čtení v Čechách*. [online]. 26. 8. 2012. [cit. 2013-01-

08]. Dostupné z www:
[http://www.scienceworld.cz/aktuality/
tretina-ceskych-ctenaru-uz-
preferuje-e-knihy-6898/](http://www.scienceworld.cz/aktuality/tretina-ceskych-ctenaru-uz-preferuje-e-knihy-6898/).

VLACH, F. Akademie VS ČR při zavádění online výuky v rámci přípravy zaměstnanců Vězeňské služby ČR. Moderní formy vzdělávání dospělých v době koronavirové. *Diagnostika a poradenství v pomáhajících profesích*. 07/2020. V tisku.

KONTAKT

doc. PhDr. Markéta Švamberg
Šauerová, Ph.D.

VŠTVS PALESTRA,
Slovačikova 400/1,
Praha 9, 197 00

Tel.: 604 90 84 94

e-mail: svabmerk.sauerova@palestra.cz